

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวนับเป็นกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสำคัญที่สุดประการหนึ่งในโลกปัจจุบัน เห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งภายในและระหว่างประเทศที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา ประเทศต่างๆจำนวนมากต่างได้พยายามหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าว แม้ว่าในความเป็นจริงการท่องเที่ยวจะมีผลกระทบทางลบอยู่บ้าง แต่นับว่าเป็นการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการวางแผนและควบคุมการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดควบคู่กับการคิดหาแนวทาง หรือวิธีการป้องกันปัญหาต่างๆไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวสมัยใหม่ยังหมายถึงการปรับปรุงสิ่งต่างๆที่จำเป็นเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานร่วมสมัยและเป้าหมายด้านสภาพแวดล้อมอีกด้วย ความสำนึกในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องเหล่านี้นอกจากจะเป็นการดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรต่างๆที่หลากหลายแล้วยังหมายถึง การอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งพื้นที่ธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้คงอยู่ตลอดไป (Inskip, 1991)

ประเทศไทยนับเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับสูง เห็นได้จากรายได้จากการท่องเที่ยวที่ได้กลายมาเป็นรายได้อันดับหนึ่งของประเทศมาเป็นระยะเวลายาวนานไม่น้อยกว่า 10 ปี เฉพาะปี พ.ศ.2544 รายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงถึง 328,705 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวต่างๆมากมายหลากหลายประเภทให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกสถานที่ที่เข้าชมได้ตามรสนิยมและวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีการอนุรักษ์และสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามต่างๆ ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวรวมทั้งดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

แม้รายได้จากการท่องเที่ยวยังคงอยู่ในลำดับแรกของการสร้างรายได้เข้าประเทศก็ตาม แต่หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าอัตราการขยายตัวระหว่างปี พ.ศ.2538 – 2542 กลับมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ -3.32% ต่อปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่มีความผันผวนเป็นอย่างมากในช่วงระยะเวลาดังกล่าว แต่รายได้จากการท่องเที่ยวของ 3 จังหวัดหลักด้าน

ชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งได้แก่ กระบี่ พังงา และภูเก็ตยังมีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นถึงปีละ 23.12% (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2545) ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ดังกล่าวที่มีอยู่สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ ทั้งนี้อาจเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นส่วนมาก และเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบโดยรวมเพื่อการท่องเที่ยวของ 3 จังหวัดนี้จะพบว่า ภูเก็ตเป็นจังหวัดเดียวที่มีสนามบินนานาชาติตั้งอยู่ในพื้นที่จึงทำให้ภูเก็ตมีฐานะเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวของภูมิภาค นอกจากนี้ภูเก็ตยังเป็นที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม และมีชื่อเสียงในระดับโลกหลายแห่งจึงนับได้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถส่งเสริมให้การท่องเที่ยวโดยรวมของภูเก็ตให้มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

จังหวัดภูเก็ตได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวมาเป็นระยะเวลายาวนานไม่น้อยกว่า 20 ปี ในหลากหลายรูปแบบ โดยที่ส่วนใหญ่แล้วจุดขายหลัก คือพื้นที่ชายหาดต่างๆจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านฝั่งตะวันออก ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงามเป็นอย่างมาก ทำให้มีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่รอบนอกเหล่านี้ ในขณะที่แท้ที่จริงแล้วพื้นที่ภายในเขตเทศบาลเมืองและพื้นที่เกี่ยวเนื่องเอง ซึ่งมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอยู่อย่างหลากหลายกลับไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควรจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและนักท่องเที่ยวทั่วไป ซึ่งนับเป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งที่ไม่ได้มีการใช้ประโยชน์จากศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เพื่อการเสริมสร้างศักยภาพและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นการเสริมสร้างรายได้เพิ่มให้แก่จังหวัดและประเทศได้ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) วิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง
- 2) วิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง
- 3) วิเคราะห์แนวทางและวิธีการในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง
- 4) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา ประกอบด้วย พื้นที่ภายในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต ซึ่งมีเนื้อที่รวม 12 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ได้แก่ พื้นที่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล รัชฎา และองค์การบริหารส่วนตำบลวิชิตบางส่วน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา การวิเคราะห์เชิงลึกในด้านท่องเที่ยว รวมทั้งการหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เมือง

ศูนย์วิทยุวิทยุ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

1) ศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปของการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง โดยการศึกษาจากเอกสาร หลักฐานต่างๆที่มีความเกี่ยวข้อง

2) ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมือง รวมทั้งงานศึกษาต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษา

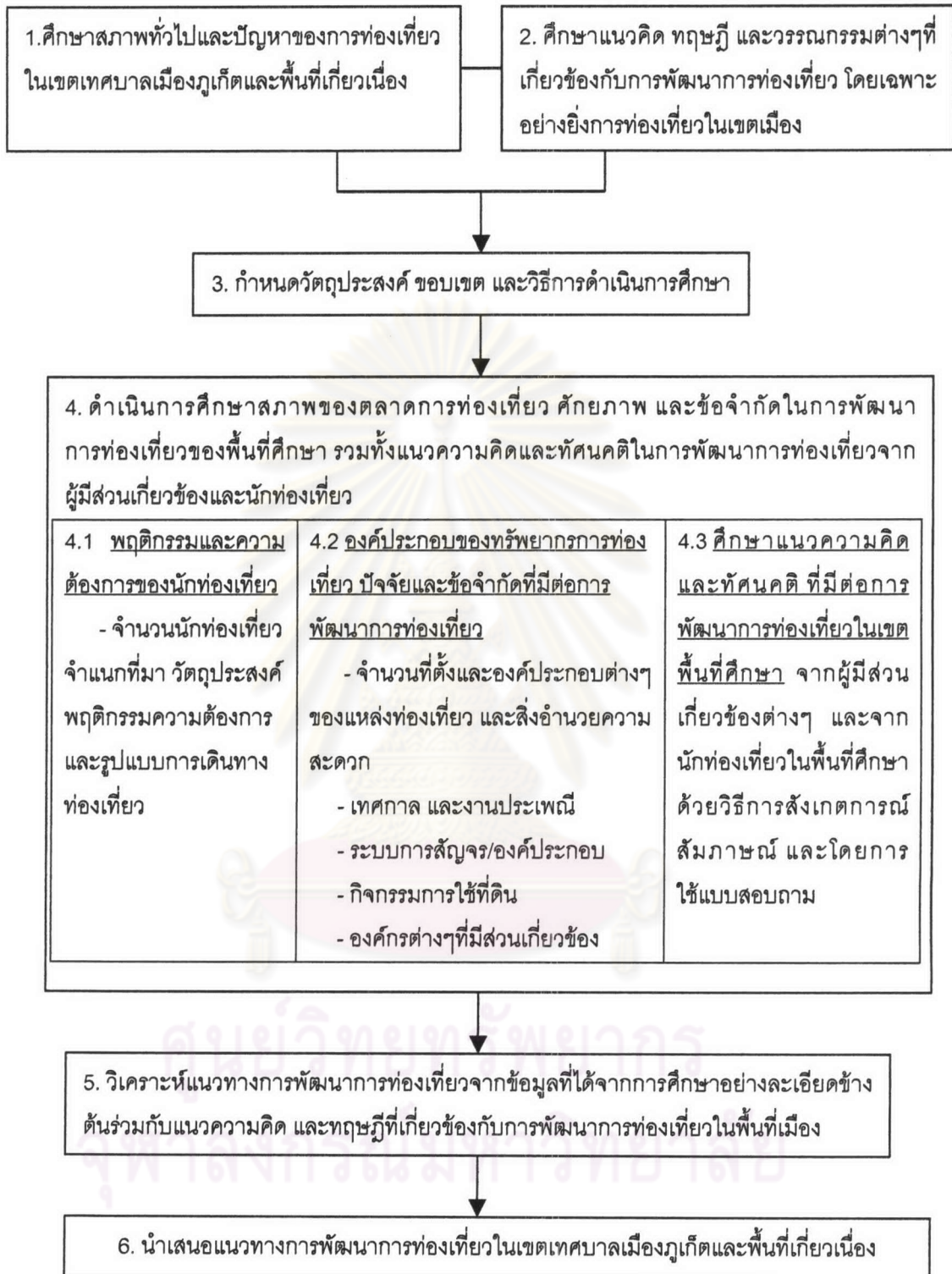
3) กำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตในการศึกษาที่จะทำได้มาซึ่งแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ศึกษา

4) ดำเนินการศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรม/ความต้องการ และทัศนคติของนักท่องเที่ยว รวมทั้งองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ศึกษา ตลอดจนศักยภาพและข้อจำกัดที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

4.1) ศึกษาและวิเคราะห์นักท่องเที่ยว จากลักษณะพฤติกรรมและรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวจากเอกสาร หลักฐานต่างๆประกอบการสำรวจ/สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ศึกษา

4.2) ศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา โดยทำการศึกษารายละเอียดการท่องเที่ยวภายในเมืองจากจำนวนตำแหน่งที่ตั้ง องค์ประกอบต่างๆของแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหมด ตลอดจนการศึกษาเกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณี และกิจกรรมตามช่วงเวลา และสถานที่ต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการศึกษาศาภาพการจราจร และองค์ประกอบต่างๆของเส้นทางการสัญจร และกิจกรรมการใช้ที่ดินอันจะเป็นตัวช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยถือหลักความเป็นไปได้และเหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนั้นยังศึกษาแนวความคิดและทัศนคติในการพัฒนาการท่องเที่ยว จากหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวความคิด ทฤษฎี และข้อมูลอื่นๆ ที่ได้มาจากการศึกษาในขั้นตอนข้างต้น

แผนภูมิที่ 1.1 ขั้นตอนและกระบวนการการศึกษา

5) วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ศึกษาจากข้อมูล และผลการศึกษาที่ได้มาในขั้นตอนที่ 4 ทั้งหมด ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎีในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง

6) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทราบถึงพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

2) ทราบถึงศักยภาพและข้อจำกัดที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

3) ทราบถึงแนวทางและวิธีการในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

4) ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย